

## GUIA DOCENT DE L'ASSIGNATURA

Titulació acadèmica		Batxillerat / Grau en Teologia			
Assignatura		4ST12I L'eclesiologia de comunió segons I. Zizioulas			
Any	2022-2023	Curs	4t	Valor lectiu	3 ECTS
Període lectiu	1r semestre	Hores setmanals	2	Àrea	CC institucionals
Professor/a	Dr. Jaume Fontbona i Missé			Llengua	Català

### Descripció/Justificació

Aquest seminari vol estudiar *l'eclesiologia de comunió* sota la guia del metropolità Joan de Pèrgam (Zizioulas).

L'eclesiologia de comunió és l'eclesiologia que no defineix l'Església, sinó que la descobreix com un *misteri*. Un misteri il·luminat per altres dos misteris: el de l'Eucaristia i el de la Trinitat.

L'Eucaristia i la Trinitat apareixen com a misteris de *comunió*. La Trinitat és *comunió*: són *tres persones* però alhora és unitat; l'Eucaristia és *comunió*: tot i ser molts i diferents els qui hi participem, som *un de sol en Crist Jesús* (cf. 1Co 10,16-17).

Al món de l'ortodòxia, la sinodalitat brolla de l'eclesiologia de comunió i al món occidental catòlic romà, és alhora expressió de *l'eclesiologia de comunió* i de *l'eclesiologia del Poble de Déu*, com apunta *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església* de la Comissió Teològica Internacional del 2018 (núms. 49-57).

### Requisits i orientacions prèvies

- Tenir nocions de Grec.
- Tenir aprovades les introduccions a l'AT i al NT.
- Tenir aprovades les assignatures de Patrologia i Vaticà II.
- Comprensió lectora, atès que s'han de llegir textos a exposar i comentar a l'aula del Seminari.

### Objectius

#### Generals:

- Descobrir i aprofundir en l'eclesiologia de comunió sota la guia del metropolità Joan de Pèrgam (Zizioulas).

#### Específics:

- Comprendre la relació entre el misteri de la Trinitat, el de l'Església i el de l'Eucaristia a partir de l'eclesiologia de comunió.
- Comprendre la importància de l'eclesiologia de comunió per al diàleg ecumènic.
- Descobrir l'aportació del metropolità Joan de Pèrgam a l'eclesiologia de comunió.
- Descobrir com la relació de l'u i el múltiple al si de la Trinitat configura la visió de l'Església una i catòlica com a comunió d'Esglésies locals.
- Descobrir la importància del bisbe, de l'Eucaristia i del lloc en l'eclesiologia de comunió proposada pel metropolità Joan de Pèrgam.

### Competències

#### Competències transversals (genèriques):

- Capacitat d'organització i planificació del treball intel·lectual, amb esforç i

perseverança per portar-lo a terme.

- Coneixement de l'eclesiologia de comunió.
- Claredat en el pensament i precisió en l'expressió parlada i escrita a l'hora d'elaborar l'exposició sobre un dels textos proposats, per tal d'aprendre a construir el propi coneixement.
- Coneixement general de l'aportació del metropolità Joan de Pèrgam a l'eclesiologia eucarística iniciada per Nicolàs Afanasiev.
- Capacitat de treball en equip.
- Capacitat d'exposició i debat dels resultats descoberts a partir del treball personal i d'equip fet.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi dels textos estudiats.
- Capacitat de reflexió, de raonament crític i de discerniment sobre allò essencial i accessori.

#### **Competències específiques:**

- Saber organitzar i planificar el treball intel·lectual a fer al Seminari.
- Treballar el text proposat i saber-lo exposar davant d'uns oients.
- Saber valorar el sentit i les implicacions de l'eclesiologia de comunió sota la guia del metropolità Joan de Pèrgam i contrastar-la amb els tractats de Misteri de comunió i de cristologia ja estudiats.
- Capacitat per a integrar i relacionar el tema del Seminari estudiat en el conjunt del sistema del pensament cristià.
- Capacitat per a valorar amb arguments consistents el mètode teològic proposat sobre el tema de l'eclesiologia de comunió treballat al Seminari.

#### **Continguts**

1. Presentació de Ioannis Zizioulas, metropolità Joan de Pèrgam.
2. *L'eclesiologia eucarística* d'Afanasiev i *l'eclesiologia de comunió* de Zizioulas.
3. L'aportació de Zizioulas a l'ecumenisme (BEM, Document de Munich, *Laudato si'*).
4. Treball personal i col·lectiu sobre *l'eclesiologia de comunió* a partir de l'estudi dels textos proposats al Seminari.
5. Elements de síntesi de *l'eclesiologia de comunió* sota la guia del metropolità de Pèrgam.

#### **Metodologia d'ensenyament-aprenentatge**

- El que sigui un Seminari de *mètode teològic* entorn d'un tema (l'eclesiologia de comunió) implica que cada alumne hi participi des de l'estudi dels textos proposats, hi contribueixi intervenint a classe exposant el que ha assimilat i elaborant una síntesi final.
- Es parteix de l'exposició i defensa d'un dels següents capítols del llibre *El ser eclesial* (Salamanca 2003): c. 3r. *Cristo, el Espíritu y la Iglesia* (pp. 137-155); c. 4t. *Eucaristía y catolicidad* (pp. 157-183); c. 5è. *Continuidad y sucesión apostólica* (pp. 185-222); c. 6è. *Ministerio y comunión* (pp. 223-260); i c. 7è. *La Iglesia local desde la perspectiva de la comunión* (pp. 261-274). O bé un d'aquests capítols del llibre, *Comunión y alteridad* (Salamanca 2009): c. 1r. *Ser otro. Hacia una ontología de la alteridad* (pp. 27-145); c. 3r. *El Padre como causa. Persona que genera alteridad* (pp. 147-196); c. 8è. *La Iglesia como Cuerpo «místico» de Cristo. Hacia una mística eclesial* (pp. 359-384). O bé d'aquest article: «La eclesiología eucarística en la tradición ortodoxa», *Phase* 51 (2011) 9-24.
- El debat i el diàleg al si del Seminari facilitarà que cada alumne elabori la pròpia *síntesi sobre l'eclesiologia de comunió sota la guia del metropolità Joan de Pèrgam*.

## Avaluació

### Criteris d'avaluació:

- Es valorarà un 20% l'aportació sintètica i clara del text escollit a exposar (capítol de llibre o article proposat a la bibliografia).
- Es valorarà un 10 % la participació al si Seminari, no sols l'assistència.

### Tècniques d'avaluació:

- Cada alumne –o grup d'alumnes, quan sigui compartida– oferirà als companys i al professor un esquema abans de començar l'exposició.
- Cal mostrar haver comprès el text que s'exposa i reflexionat sobre la seva aportació (20%).
- Elaboració d'una síntesi sobre l'aportació de l'eclesiologia de comunió del metropolita Joan de Pèrgam (50 %). Aquesta síntesi haurà de reflectir el que s'ha exposat i dialogat al si del Seminari i s'ha de redactar segons el *Llibre d'Estil* de la FTC.

## Bibliografia bàsica

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL, «La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església (2018)», *DdE* 53 (2018) núm. 1092, 418-449.

FONTBONA, Jaume, *Comunió y sinodalidad. La eclesiología eucarística después de N. Afanasiev en I. Zizioulas y J.M.R. Tillard* (CSP 52), Barcelona: FTC–Herder 1994.

—, «La Iglesia una comunión de Iglesias locales, desde la perspectiva del metropolita Juan de Pèrgamo», *Diálogo ecuménico* 39 (2004).

—, «La eclesiología eucarística de Afanasiev», *Phase* 47 (2007) 405-422.

—, «La eclesiología de comunió», *Phase* 47 (2007) 453-481.

—, «El metropolita Juan de Pèrgamo», *Phase* 51 (2011) 5-8.

—, *La sinodalitat de l'Església* (CPL Libri 48), Barcelona: CPL 2022.

NÈGRE, Pascal, « *Ceci est mon corps. Traversée de l'ecclésiologie eucharistique de Jean Zizioulas* », *NRT* 130 (2008) 194-219.

ZIZIOULAS, Ioannis, *Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θεῖα Ἐὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς αἰῶνας*, Ἀθήναι 1965, 21990. Versió francesa: *L'Eucharistie, l'Évêque et l'Église durant les trois premiers siècles* (Théophanie), Paris: Desclée de Brouwer 1994 (amb prefaci del metropolita Joan de Pèrgam). Versió anglesa: *Eucharist, Bishop, Church: The unity of Church in the Divine Eucharist and the Bishop during the first three centuries*, Brookline (Massachusetts): Holy Cross Orthodox Press 2007.

—, *El ser eclesial. Persona, comunió, Iglesia* (VeI 162), Salamanca: Sígueme 2003.

—, *Comunió y alteridad. Persona e Iglesia* (VeI 178), Salamanca: Sígueme 2009.

—, «La eclesiología eucarística en la tradición ortodoxa», *Phase* 51 (2011) 9-24.

—, *L'Église et ses institutions* (Orthodoxie 3), Paris : Cerf 2011.

—, *El creat com a Eucaristia. Aproximació teològica al problema de l'ecologia* (Emaús 126), Barcelona: CPL 2015 (recull de conferències en anglès i traduïdes al grec = *Ἡ κτίσις ὡς εὐχαριστία. Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της οικολογίας*, 1998).